

**Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības (LBAS)
un Latvijas Darba devēju konfederācijas (LDDK) organizēta diskusija par
aktualitātēm ķīmijas rūpniecības jomā**

2018. gada 7. jūnijā

LBAS, Bruņinieku iela 29/31, Rīga, LV-1001, Latvija

Diskusijā piedalās LABS, LDDK pārstāvji, nozares sociālie partneri un nozares eksperti.

1. Irēna Liepiņa, LBAS priekšsēdētāja vietniece
2. Mārtiņš Svirskis, LBAS eksperts tautsaimniecības jautājumos
3. Natalja Preisa, LBAS Eiropas Savienības normatīvo aktu un politikas dokumentu eksperte
4. Rita Pfeifere, Latvijas Industriālo Nozaru arodbiedrības priekšsēdētāja
5. Ilona Kiukucāne, LDDK ģenerāldirektors vietniece politikas plānošanas un administratīvajos jautājumos, politikas plānošanas dokumentu eksperte, pārstāve BUSINESSEUROPE
6. Jānis Hermanis, LDDK finanšu un nodokļu eksperts
7. Inese Stepiņa, LDDK Ģenerāldirektors vietniece starptautiskajos, Eiropas Savienības un projektu vadības jautājumos
8. Raina Dūrēja-Dombrovska, LAĶIFA izpilddirektore
9. Andris Jegorovs, AS "Grindeks" aktīvo farmaceitisko vielu ražošanas direktors
10. Egīls Jurševics, AS "Grindeks" valdes priekšsēdētāja padomnieks
11. Edīte Alksne, Olaines novada uzņēmējdarbības atbalsta centra direktore

Tikšanās sākumā notiek dalībnieku iepazīšanās, kam seko ESF projekta "Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības divpusējā sociālā dialoga attīstība labāka tiesiskā regulējuma izstrādē uzņēmējdarbības vides sakārtošanai" Nr.3.4.2.2/16/I/002 ietvaros izstrādātā nozares ziņojuma "Ķīmiskā rūpniecība un tās saskarozares" prezentācija, kā arī atvērta diskusija par nozarē aktuālākajiem problēmjautājumiem un šķēršļiem, kas tos traucē risināt.

Diskusija norisinājās par sekojošiem jautājumiem:

- Kā risināt darbaspēka novecošanos un darbaspēka trūkumu nozarē? Vai ķīmisko un farmaceitisko produktu ražošana ir vilinoša jaunajiem talantiem?
- Publisko iepirkumu sistēma Latvijā: kādi ir tās trūkumi no vietējo saimnieciskās darbības veicēju aspekta?
- Kā risināt plānoto virsstundu apjoma problēmas? Vai tās atstāj iespaidu uz nozares produktivitāti un konkurētspēju globālajā tirgū?
- Vai nozares pašregulēšanās instrumenti spētu risināt nozares problēmjautājumus?

Tikšanās norise

Tikšanās ar uzrunu atklāj I. Liepiņa, LBAS priekšsēdētāja vietiece. Uzrunā tiek pausta sociālo partneru sadarbības nozīme un komunikācijas platformu veidošanas loma tajā. Tiek izcelta nozaru koplīguma, kā instrumenta loma strukturētas komunikācijas veidošanā.

Uzrunu turpina I. Kiukucāne, LDDK ģenerāldirektores vietiece politikas plānošanas un administratīvajos jautājumos, tiek izteikta pateicība par atsaucību un dalību diskusijā. Arī LDDK norāda uz sociālo partneru sadarbības nozīmi un vienotu iniciatīvu veidošanu.

Pēc uzrunām, tiek dots vārds diskusijas dalībniekiem - iepazīšanās aplis.

Ar prezentāciju “Ķīmijas rūpniecība un tās saskarozares” uzstājas M. Svirskis, LBAS eksperts tautsaimniecības jautājumos. Prezentācijas mērķis ir iepazīstināt nozares ekspertus ar projektā izstrādāto ziņojumu, kā arī izcelt ziņojuma izstrādē konstatētos problēmjautājumus.

Prezentācija apskata sekojošas nianšes par ķīmisko rūpniecību:

- Nozares tvērums
- Uzņēmumu struktūra pēc to izmēra un daudzuma nozarē, sadalījums pa sektoriem
- Darba tirgus raksturojums un tendences, nodarbinātība, slodzes, atlīdzības
- Darbaspēka ataudze un novecošanās
- Ārējā tirdzniecība
- Ēnu ekonomika
- Publisko iepirkumu sistēma

Prezentācijas laikā reakciju izsauc jautājumi par nozares tvērumu. A. Jegorovs uzsver, ka definējot ķīmiskās rūpniecības nozari un tās saskarozares, jāņem vērā, ka naftas pārstrādes produktu ražošanas sektors būtu jāņem ārā no uzskaites, jo tajā operē pārsvarā naftas produktu transporta un tirdzniecības uzņēmumi, kas nekorekti reģistrēti Uzņēmumu reģistrā.

Diskusiju izraisa arī jautājums par darbinieku skaita un nostrādāto darba stundu tendenču disproporciju, kas liecina par slodžu pieaugumu nozarē. R. Dūrēja izsaka pieņēmumu, ka disproporcija rodas legalizējot darbaspēku, kas tiek oficiāli deklarēts, taču tajā pašā laikā netiek deklarētas pilnas darba stundas. Tomēr tiek uzsvērts, ka šādas tendences nav novērojamas farmaceitisko izstrādājumu ražošanas sektorā.

Plašāko diskusiju izraisa darbaspēka novecošanās un nespēja piesaistīt jaunus talantus ķīmiskās rūpniecības nozarei.

Grindeks 3 gadu laikā ir spējis piesaistīt tikai 2 cilvēkus, kas izglītoti farmācijas izglītības programmās, turklāt šīs programmas neapmāca farmaceitiskās ražošanas speciālistus, bet farmaceitus – aptieku darbiniekus. Farmācijas nozarei nav specializētu programmu farmācijas tehniķu apmācīšanai, tā vietā tiek investēts darbaspēka pārkvalifikācijā. Lielākoties jaunie darbinieki tiek pārkvalificēti no ķīmijas tehnoloģiju programmām. Pieplūdums, jebkurā gadījumā nav pietiekams.

Pēc prezentācijas seko diskusija, kuras laikā galvenais fokuss saglabājas uz izglītības sistēmu un jauno talantu piesaistes problēmām.

Ir maz izglītības iestāžu, kuras izglīto kvalificētus ķīmiskās ražošanas speciālistus, to tehniskais stāvoklis ir zemā līmenī ar novecojušu materiāltehnisko bāzi, tas uzskatāms par vienu no aspektiem, kas traucē pievilināt jauniešus. Viena no šādām iestādēm ir Olaines Mehānikas un tehnoloģijas koledža (turpmāk – OMTK). E. Alksne uzsver, ka RTU apvienojies ar OMTK, uz ko tiek liktas cerības par turpmāku koledžas telpu un inventāra uzlabošanu. OMTK šobrīd notiek pārrunas par 3 milj. eiro investīciju projektu.

Tiek uzsvērtā nepietiekamās izglītības kvalitātes problēma nozarē, tā rezultātā ir ļoti zems jauniešu intereses līmenis par ķīmiskās rūpniecības specialitātēm. 2017. gadā 60% Latvijas skolu nenodrošināja nevienu ķīmijas centralizētā eksāmena licēju, katru gadu centralizēto eksāmenu ķīmijā kārtu ap 500 jauniešu, no kuriem tikai daļa turpina izglītošanos ķīmijas specialitātēs, turklāt 5-7% dodas studēt uz ārzemēm, no kurienes atgriežas reti.

Pasniedzējiem nav motivācijas izaugsmei, darba samaksas līmenis ir pārāk zems salīdzinājumā ar alternatīvām profesijām ķīmijas nozarē, kā arī nav iespējams nodrošināt pietiekamas slodzes.

R. Dūrēja norāda, ka šis jautājums risināms ārpus nozaru koplīguma konteksta, lai sociālajiem partneriem būtu jēga uzsākt sarunas par nozares koplīgumu (ģenerālvienošānās) slēgšanu, R. Dūrēja aicina arodbiedrības pusi nākt ar specifiskām prasībām.

LBAS puse uzsver, ka nozares koplīgums (ģenerālvienošānās) ir strukturēts instruments, sociālo partneru sadarbības uzturēšanai. Ar to iespējams risināt tādus jautājumus, kā godīgas investīciju struktūras veidošana nozarē, lai pārtrauktu donoru principu no 2 lielāko uzņēmumu puses. Ar nozares koplīgumu (ģenerālvienošānos) iespējams veidot godīgas konkurences principus starp uzņēmumiem, nosakot darbaspēka pārvilināšanas ierobežojumus, kā arī regulēt un ierobežot virsstundu apjomu, kas ir strauji augoša problēma nozarē.

LDDK pārstāvji rosina turpināt diskusiju un aktualizēt ķīmijas nozares problēmjautājumu loku, fokusējoties uz konkrētiem jautājumiem un iespējamiem risinājumiem, attīstot nozaru sociālo dialogu, kā viens no instrumentiem varētu būt nozares koplīgums (ģenerālvienošānās), kurš ir īpaši sagatavots ar piemērotiem uzņēmējdarbības vides uzlabojošiem un darbaspēka pieejamības sekmējošiem risinājumiem un citiem praktiskiem risinājumiem. Diskusiju par aktuāli risināmiem jautājumiem ķīmijas nozarē ir nepieciešams turpināt nākotnē.

Turpmākās darbības

- 1) Turpmākas tikšanās un diskusijas plānošana š.g. augusta mēnesī, ar mērķi veicināt izpratni un rast risinājumus ķīmijas izglītības programmu atbalstam no valsts un pašvaldību puses.
 - Uz diskusiju plānots aicināt visus klātesošos pārstāvjus, papildus IZM, LIZDA un iespējams arī LPS pārstāvjus pēc nepieciešamības
- 2) LBAS un LIA arodbiedrību prasības ģenerālvienošānās kontekstā līdz š.g. augusta mēnesim, nosūta diskusijas iesaistītajām pusēm.
- 3) LDDK sadarbībā ar LAĶIFA un nozares vadošiem uzņēmumiem turpina diskusijas par nozares aktuāli risināmiem jautājumiem, kurus varētu risināt nozares koplīguma (ģenerālvienošānās) ietvaros.